

Факт е дека Алијансата е во постојан процес на трансформација и адаптација на новите политички, економски и безбедносни предизвици.

Сега се наоѓаме во ситуација на исполнети стандарди, но без право на влез во Алијансата поради политички конструирани пречки од една нејзина членка. Ситуацијата е многу сложена и поради суптилноста на прашањето не очекувам скорешна разрешница.

Разговорот го водеше:
Кокан СТОЈЧЕВ

☀ Професоре Кузев, дали НАТО како воено-политички сојуз се наоѓа на крстопат?

КУЗЕВ: Би сакал да потсетам дека НАТО е формирано во 1949 г. и наредната година ќе го одбележи својот 60-годишен јубилеј на постоење и дејствување. Разбирливо, низ вака долг период на функционирање логично е секоја институционална творба да минува низ помали или поголеми успеси, кризи или крстопати. Да, НАТО како воено-политички сојуз се наоѓа на крстопат. Денешниот глобален свет е исполнет со динамични промени и случувања. Можеби најголема вредност на НАТО е фактот дека Алијансата е во постојан процес на трансформација и адаптација на новите политички, економски и безбедносни предизвици. Токму тука и треба да се бара образложението зошто НАТО и натаму остана и опстана во услови кога исчезна причината заради која е формирано (мислам на Варшавскиот договор). И уште нешто. Во определени периоди на постоењето и развојот објективно се појавуваа крстопати. Во такви случаи, заради периодична адаптација, НАТО донесуваше свои нови стратегиски концепти. Сакам да потсетам дека последниот Стратегиски концепт на НАТО е донесен пред 10 години, за време на одбележувањето на полувековното постоење. Ќе повторам, 10 години во глобален и динамичен свет е значајна временска димензија. Се случува глобалниот тероризам, Иран, Авганистан, Косово... Сè тоа бара дефинирање на новиот курс на НАТО.

☀ Република Македонија не е членка на НАТО, а сепак учествува во негови мировни мисии? Се очекува промена на мисијата на македонските контингенти од Ирак кон Авганистан. Кој е Вашиот коментар?

КУЗЕВ: Општа карактеристика за севкупното постоење на НАТО е дека е со постојано отворени врати за прием на нови членки. Тоа особено дојде до израз во текот на последната деценија на минатиот и во првата деценија од овој век. Република Македонија експлицитно се декларира дека нејзиното пристапување во НАТО е државна стратегиска цел. Многу напори се направени на тој план, но полноправното членство изостана поради ветото поставено од Грција. Сега се наоѓаме во ситуација на исполнети стандарди, но без право на влез во Алијансата поради политички конструирани пречки од една нејзина членка. Ситуацијата е многу сложена и поради суптилноста на прашањето не очекувам скорешна разрешница.

Што се однесува, пак, до учеството на македонските мировници во мисии под раководство на НАТО, е јасен политички курс дека тоа продолжува. Така мора и да биде, затоа што тоа е нашиот практичен придонес во рамките на остварувањето на политиката на НАТО. Да бидам искрен, токму ова наше учество го направи решавачкиот чекор

за добивањето на последните позитивни оценки во Букурешт - исполнети стандарди за членство. Затоа, нашето учество во вакви мисии мора да продолжи и во наредниот период. Карактерот на мисиите е различен, како по нивниот вид, така и по ризикот на учесниците во нив. Ризикот по безбедноста на контингентите во Авганистан е поголем од сегашниот, кој е во Ирак, но сега веќе и искуството на нашите мировници е поголемо.

☀ Што научија нашите армиски структури од ваквите мировни мисии?

КУЗЕВ: Слободно може да се рече дека научија многу нешта, или како што вообичаено се вели со НАТО јазикот, тие имаат многу научени лекции. Прво, тие видоа што значи заедничко делување на различни национални контингенти во остварувањето на заедничките цели. Покрај тоа, многу елементи од подготовките и од обуката на националните контингенти се врши на заеднички основи, што значи обука и подготовки приспособени и збогатени за конкретна мисија. Усвоени се и постапките за заедничко делување преку користење на правилата за постапување, односно т.н. стандардни оперативни процедури. Во голема мерка е усвоено и користењето на оружје, средства и опрема според стандарди, кои се владејачки во рамките на НАТО. Научен е и основниот и владејачки принцип за деј-

НЕМА ИЗОЛИРАНА НАЦИОНАЛНА ОДБРАНА

ствување во НАТО, а тоа е соработката. Условно соработката може да се подели на два вида. Прво, потребата од соработка во рамките на сојузничките контингенти, и второ, соработка со домицилното население, во смисла на почитување на неговата култура, традиции, јазик и сл. Накусо, научија дека нема изолирана борбена акција по национални контингенти, исто како што во глобалниот свет нема изолирана национална одбрана.

да ги испратиме во странски мисии, а дома да направиме своевиден безбедносен превид, кој зависи од приликите на Балканот итн.?

КУЗЕВ: Во рамките на приближувањето и полноправното членство во НАТО, македонското учество во мисиите на НАТО постојано се зголемува. Почнавме со поединечно учество со офицер за врски, потоа со учество со офицери во некој од штабовите на определени контингенти во истите мисии, за подоцна да учествуваме и со

нашето вакво учество го надминуваме бројот на учеството кое многу држави-членки на НАТО го имаат во мисиите, а за државите партнери и да не зборуваме. Кога ова го кажувам како параметар го земам бројот на населението на државите во однос на контингентот со кој учествуваат. За тоа дека не треба да се "трча" говори и фактот оти работата не се завршува на контингентот, кој актуелно учествува во мисија. За одржување на ваквиот контингент, според стандардите на НАТО, тој треба да биде тројно поголем. Во нашиот случај, значи кога ќе го достигнеме активното учество од 600 лица, треба да има толку кои се на подготовка да ги заменат и уште толку кои ќе се наоѓаат на одмор. Значи, вкупно 1.800 лица во услови кога вкупниот македонски армиски состав е проектиран на 7.700 лица, со тенденција да биде уште помал. Токму овие податоци во бројки укажуваат на потребата од што поскоро заживување на концептот на резервни сили, за Република Македонија да може и со резервни сили да учествува во мисии, односно со сили кои за вакви мисии се практикуваат од многу држави. На овој план многу може да помогне и вклучувањето на Организацијата на резервни офицери на Република Македонија. Всушност, резервните сили формирани и обучени на вистинско ниво се инструментот кој треба да го намали одбранбениот вакуум, во кој се наоѓа државата, кога нејзини делови се ангажирани надвор од нејзината територија. Инаку, бројот на учесници во мисии на НАТО многу јасно ги оптоварува и носи финансиски трошоци за потребите на одбраната. Само да потсетам дека Р Македонија, иако по висината на процентот кој го издвојува за потребите на одбраната е над нивото на државите-членки на НАТО (2,3-2,6 отсто од БДП), сепак поради малата финансиска маса од која тој се издвојува, е со ограничени средства за оваа намена. Да напомам, потребите се многу големи (набавка на современо оружје и опрема, создавање неопходни резерви и сл.).

Јас сум претседател на Здружението на дипломирани студенти од Република Македонија на Европскиот центар за безбедносни студии "Џорџ К. Маршал" во Германија. Веќе навлеговме во четвртата година од нашето дејствување во сферата на безбедноста, се разбира, како невладин организација. Нашето членство брои околу 50 активни и 20 асоцијативни членови. Активностите ги остваруваме во согласност со Статутот и со годишните програми за работа. Дејствуваме со цел да ја афирмираме идејата за побезбедна околина, постигната преку дијалог и соработка. Постојат повеќе форми на дејствување, а засега најзначајни се трибините кои ги организираме на актуелни теми. Од секоја организирана трибина донесуваме заклучоци и препораки, кои потоа ги доставуваме до широкиот спектар учесници, кои имаат надлежности или допирни точки во сферата на безбедноста. Според реакциите по нив, очигледно е дека наоѓаат примена или влијаат во градењето на безбедноста, пред сè, на Република Македонија. Сакам да истакнам и дека Здружението има широка поддршка од определен број организации, за жал, таа изостанува кога е во прашање Министерството за одбрана. Да се надеваме дека наскоро тоа ќе се надмине.

 Во рамките на трансформацијата на НАТО, од Р Македонија, односно од АРМ, во иднина ќе се бара зголемување на бројот на мировници на околу 600 војници специјалци. Дали овој мировен товар може да го издржи буџетот на РМ, односно дали можеме најдобрите војници

војнички сили. Бројката постојано се зголемуваше и дојдовме до денешните околу 300 учесници, а проекциите се овој контингент да се удвои во наредниот период. Општо земено, оваа тенденција е за почитување, но сепак таквото рапидно зголемување на контингентите не треба да се "трча". Со